

Sygn. akt I C 730/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Przemysław Jagosz

Protokolant p.o. sekr. sąd. Aleksandra Bogusz-Dobrowolska

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2015 r., w Olsztynie, na rozprawie,

sprawy z powództw **B.M. F., E.H. F.i J. A.F.**

przeciwko **Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Wojewodę (...)- (...) w O.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego na rzecz każdego z powodów kwotę po 212 166,66 zł (dwieście dwanaście tysięcy sto sześćdziesiąt sześć złotych sześćdziesiąt sześć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 1.11.2013 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwa w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 44 488,02 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu;

IV. zasądza od powodów na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa w W. kwotę 1 620 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 730/13

UZASADNIENIE

Powodowie: B.M. T., E. F.i J. F.wnieśli o zasądzenie od **Skarbu Państwa** kwoty po 250 000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia (...) do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazali, że decyzją z dnia (...)Naczelnik Gminy G.orzekł o przejęciu na własność Skarbu Państwa gospodarstwa rolnego, obejmującego działki o nr (...), należące do ich matki M. F., wskazując jako podstawę decyzji art. 38 ust. 3, 4 i 5 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach. Przedmiotowe gospodarstwo matka powodów otrzymała w spadku po O.i J. N., co stwierdzono postanowieniem o stwierdzeniu nabyciu spadku z (...) Decyzją z dnia (...)Wojewoda (...)- (...)stwierdził, że wymieniona decyzja Naczelnika Gminy G.:

a) jest nieważna w zakresie obejmującym część nieruchomości, które stanowiły działki nr (...);

b) w zakresie obejmującym pozostałą część nieruchomości, która stanowiła działkę nr (...), została wydana bez podstawy prawnej, przy czym odmówił stwierdzenia nieważności tej decyzji z uwagi na to, że wywołała nieodwracalne skutki prawne.

Wskutek wydania decyzji z dnia (...) doszło do definitywnej utraty części nieruchomości, która stanowiło działkę nr (...), jako że obecnie działki z niej powstałe stanowią własność osób trzecich ujawnionych w księgach wieczystych. Wobec powyższego Skarb Państwa zobowiązany jest zapłacić powodowi, jako następcom prawnym M. F., odszkodowanie za szkodę poniesioną na skutek wydania decyzji bez podstawy prawnej – w trybie art. 160 § 1 i 3 kodeksu postępowania administracyjnego w brzmieniu sprzed dnia 1 września 2004 r. Pozwany – reprezentowany przez Starostę (...) – wezwany do zapłaty odszkodowania odmówił jednak spełnienia żądania, co spowodowało konieczność wystąpienia z powództwem.

Pozwany Skarb Państwa, zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, a reprezentowany pierwotnie przez Starostwo Powiatowe w O., wskazał, że w jego ocenie właściwą do reprezentowania pozwanego jednostką powinien być Wojewoda (...) – (...), uznał natomiast powództwo co do zasady, kwestionując jedynie jego wysokość oraz zasadność wskazanej w pozwie daty początkowej naliczania odsetek.

(k. 125-129)

Postanowieniem z dnia (...) na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 21.01.2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej, Sąd oznaczył Wojewodę (...) – (...) jako jednostkę Skarbu Państwa, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie i w dalszym postępowaniu oznaczył pozwanego jako Skarb Państwa – Wojewoda (...) – (...) (k. 134).

Na rozprawie w dniu (...) r. pozwany Skarb Państwa, nadal zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa zmienił swoje stanowisko procesowe i wniósł o oddalenie powództwa oraz zwrot kosztów procesu, kwestionując powództwo zarówno co do zasady, jak i wysokości, podnosząc brak legitymacji czynnej po stronie powodów, brak wystąpienia szkody i związku przyczynowego między wydaniem decyzji przez Naczelnika Gminy G. a utratą nieruchomości, a nadto wskazując na przedawnienie roszczenia. W uzasadnieniu (ustnym na rozprawie oraz pisemnym zawartym w piśmie z dnia (...) i (...) wskazał, że:

- a) nie kwestionuje wadliwości wydania decyzji przez Naczelnika Gminy G., jednak ponieważ do jej wydania nie było podstaw prawnych, nie spowodowała skutków rzeczowych w postaci przejęcia prawa własności nieruchomości, które nastąpiło wskutek działania innych podmiotów,
- b) powodowie nie wykazali, że poprzednicy prawni nie spełniali przesłanek z art. 38 ustawy, na którą powoływała się decyzja.

(protokół rozprawy k. 148, pisma k. 155-163, 165-166)

Sąd ustalił, co następuje:

Decyzją z dnia (...) Naczelnik Gminy G. stwierdził, że gospodarstwo rolne (...) we wsi G. o pow. 18,06 ha wraz z budynkami, tj. budynkiem mieszkalnym, przybudówką, garażem, chlewem, oborą, drwalką, stodołą, wiatą, zapisane w rejestrze ewidencji gruntów wsi G. i N. pod nr 40 i 60, działki nr (...) stanowią własność Skarbu Państwa w stanie wolnym od obciążeń. Jako podstawę prawną decyzji wskazano art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, a jako przyczynę przejęcia własności nieruchomości podano wyjazd właścicieli gospodarstwa na pobyt stały za granicę w dniu (...), czyli w przeddzień wydania decyzji. Stan gospodarstwa obrazował protokół sporządzony w dniu (...)

M. F. nabyła przedmiotowe gospodarstwo rolne w drodze dziedziczenia po rodzicach J. i O. N., co zostało stwierdzone postanowieniem Sądu Powiatowego w O. z dnia (...) (IV Ns 726/71).

M. F. zmarła w K. (RFN) w dniu (...), a powodowie są jej spadkobiercami po 1/3 części, co zostało potwierdzone wspólnym stwierdzeniem spadku przez Sąd Rejonowy w Kolonii (A.K.).

Decyzją z dnia (...) Wojewoda (...) - (...) stwierdził, że decyzja Naczelnika Gminy G.z (...):

a) jest nieważna w zakresie obejmującym część nieruchomości, które stanowiły działki nr (...);

b) w zakresie obejmującym pozostałą część nieruchomości, która stanowiła działkę nr (...), została wydana bez podstawy prawnej, przy czym odmówił stwierdzenia nieważności tej decyzji z uwagi na to, że wywołała nieodwracalne skutki prawne.

Działki o nr (...) – powstałe z działki nr (...) – zostały zbyte w różnej formie przez Skarb Państwa i aktualnie stanowią własność osób trzecich.

(częściowo bezsporne, potwierdzone odpisy dokumentów – decyzja Naczelnika i protokół k. 17 i 30, postanowienie k. 18-19, dokumenty tożsamości z tłumaczeniami k. 20-24, wypisy z ewidencji k. 26, 31, aktu zgonu i stwierdzenia nabycia spadku z tłumaczeniami k. 32-38, decyzja Wojewody k. 39-44, informacja z ewidencji k. 45-49, wydruki z ekw.ms.gov.pl k. 54-112, odpisy aktów notarialnych i decyzji wojewody w zakresie zbycia nieruchomości k. 174-197)

Pismem z dnia (...) powodowie wezwali Skarb Państwa – Starostwo Powiatowe w O.do zapłaty 1 200 000 złotych tytułem odszkodowania za bezprawne przejęcie i zbyte nieruchomości w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania.

W odpowiedzi z dnia (...) Starosta Powiatowy w O.poinformował, że nie jest właściwy do zapłaty odszkodowania w sprawie, a właściwy w tym zakresie jest właściwy wojewoda.

(pisma k. 50-53)

Aktualna szacunkowa wartość rynkowa nieruchomości, obejmujących działki nr(...) – powstałe z działki nr (...), według stanu tej nieruchomości na dzień (...) wynosi 636 500 zł.

(opinia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości A. R. wraz z załącznikami k. 207-253, opinia uzupełniająca k. 303-305)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego żądania każdego z powodów zasługiwały na uwzględnienie w przeważającej części.

Podkreślenia wymaga, że stan faktyczny w zakresie obejmującym wydanie decyzji z dnia (...), stwierdzenie jej nieważności i wydania bez podstawy prawnej, jak również dalsze losy działek powstałych w wyniku przekształceń nieruchomości nie były przedmiotem sporu między stronami. Żadna ze stron nie kwestionowała również przedstawionych w sprawie dokumentów, wobec czego w tym zakresie można było na ich podstawie poczynić ustalenia faktyczne. Ponieważ ze wskazanych dokumentów wynikały okoliczności wydania decyzji z dnia 22.11.2017 r., przysługiwanie M. F.własności gospodarstwa rolnego, którego dotyczyła ta decyzja, fakt dziedziczenia powodów po M. F.oraz zakres przejęcia i stan nieruchomości w tej dacie (ujęty w protokole z tego samego dnia) mogły one stanowić podstawę do ustaleń w sprawie w tym właśnie zakresie.

Na tym tle nie budziła wątpliwości legitymacja powodów do wystąpienia z powództwem o odszkodowanie za nieruchomość utraconą przez M. F.. W świetle treści wspólnego stwierdzenia nabycia spadku, wydanego przez Sąd Rejonowy w Kolonii, powodowie są jej spadkobiercami. Poza wątpliwością jest również fakt, że roszczenia o odszkodowanie jako roszczenia o charakterze majątkowym podlegają dziedziczeniu. W konsekwencji, powodowie jako spadkobiercy M. F. odziedziczyli jej ewentualne uprawnienia do naprawienia wyrządzonej jej szkody. Dodać przy tym wypada, że ponieważ roszczenia odszkodowawcze objęte pozwem nie są roszczeniami dotyczącymi praw rzeczowych do nieruchomości, a w dacie śmierci M. F. nieruchomości, za przejęcie których powodowie domagają się odszkodowania, nie wchodziły w skład spadku, nie było konieczności legitymowania się przez nich stwierdzeniem

nabycia spadku uznanym przez sąd polski, gdyż wystarczające było – uznawane z mocy prawa - stwierdzenie nabycia spadku przez sąd niemiecki (dołączone do pozwu).

W dalszej kolejności wskazać trzeba, że ponieważ szkoda, której naprawienia domagali się powodowie, została ujęta jako pozbawienie ich matki prawa własności nieruchomości wskutek wydania decyzji administracyjnej z dnia (...), a wydanie tej decyzji bez podstawy prawnej i nieważność stwierdzono po (...) (decyzją Wojewody z (...)), do oceny ich roszczenia należy stosować art. 160 Kodeksu postępowania administracyjnego (kpa) w brzmieniu obowiązującym do (...). Zgodnie bowiem z utrwalonymi poglądami orzecznictwa, przepis ten, mimo że utracił moc z dniem (...), nadal znajduje zastosowanie do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed tym dniem, której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 kpa stwierdzono po tym dniu (uchwała SN z dnia 31.03.2011 r., sygn. akt III CZP 112/10, LEX 751460).

Zgodnie z art. 160 § 1 kpa, stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 kpa albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie, przy czym do odszkodowania stosuje się przepisy kodeksu cywilnego. Przesłankami uwzględnienia roszczenia o odszkodowanie są zatem:

- a) stwierdzenie nieważności decyzji, z której miała wynikać szkoda, względnie stwierdzenie wydania jej z naruszeniem art. 156 § 1 kpa;
- b) powstanie szkody będącej normalnym następstwem wydanej w taki sposób decyzji.

Poza sporem było, że decyzja Naczelnika Gminy G.z (...), z której wydaniem powodowie wiązali szkodę, została prawomocnie uznana za nieważną i wydaną bez podstawy prawnej, czyli z naruszeniem art. 156 § 1 kpa – zgodnie z decyzją Wojewody (...)- (...)-z (...)

W ocenie Sądu nie ulega nadto wątpliwości, że szkoda objęta pozwem i ujmowana jako pozbawienie matki powodów prawa własności nieruchomości, była naturalnym i oczywistym następstwem decyzji Naczelnika Gminy G.z dnia (...), co oznacza, że – wbrew sugestiom pozwanego - istnieje ewidentny i adekwatny związek przyczynowo-skutkowy, będący niezbędną przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego, wymaganą przez art. 160 kpa w związku z art. 361 § 1 Kodeksu cywilnego (kc).

Po pierwsze wskazać trzeba, że wspomniana decyzja powoływała się na art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz. U. z 1969 r., nr 22, poz. 159 – tekst jednolity), który odnosił się do niemieckich lub (...) osób prawnych prawa publicznego, zatem nie mógł dotyczyć osoby fizycznej, jaką była M. F..

Reprezentujący Skarb Państwa Wojewoda (...)- (...)zauważył to wprawdzie w uzasadnieniu swojej decyzji z dnia (...), jednak w dalszej jego części, podobnie jak w toku niniejszej sprawy, powoływał się na okoliczności, które dotyczyły przejścia nieruchomości na własność Skarbu Państwa w trybie art. 38 ust. 3 wym. ustawy – nie wymienianego wszakże w decyzji Naczelnika Gminy G.jako jej podstawa. Przypomnieć wypada, że zgodnie z treścią art. 38 ust. 3 ustawy, nieruchomości stanowiące zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich, własność osób, którym wobec uzyskania przez nie stwierdzenia narodowości polskiej służyło obywatelstwo polskie, przechodzą z samego prawa na własność Państwa, jeżeli osoby te w związku z wyjazdem z kraju utraciły lub utracą obywatelstwo polskie. Osoby te tracą prawo rozporządzania nieruchomością z dniem, w którym złożyły właściwym organom polski dowód osobisty i otrzymały dokument uprawniający do wyjazdu za granicę. Tu wskazać trzeba, że w sprawie niniejszej nie wykazano takich okoliczności w stosunku do M. F., która – w świetle przedstawionych dokumentów i twierdzeń pozwu - była jedynie spadkobierczynią takich osób, a przed datą spadkobrania nie była właścicielką przejętej nieruchomości. Tym bardziej uzasadnia to wniosek o całkowicie bezprawnym przejęciu nieruchomości, dokonany już dzień po jej wyjeździe, skoro przepis art. 38 ust. 3 (pierwotnie art. 39 ust. 3) ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce (...) mógł znaleźć zastosowanie jedynie do osób w nim

wymienionych i nie obejmował ich następców prawnych (por. uchwałę składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r. wydanej w sprawie III CZP 88/11, Lex nr 1167420).

Po drugie, niezależnie od przywołanej podstawy prawnej, decyzja Naczelnika Gminy G. została przekazana m.in. do Wojewódzkiego Biura Geodezji i (...) w O. oraz Państwowego Biura Notarialnego w O., a w toku dalszych zdarzeń przejęta w ten sposób nieruchomości w zakresie działek powstałych z działki nr (...), została przez Skarb Państwa przekazana innym podmiotom, skutkując trwałym pozbawieniem M. F. możliwości ich odzyskania – na co powołuje się zresztą reprezentujący pozwanego Wojewoda w uzasadnieniu swojej decyzji z dnia (...)

W konsekwencji należy uznać, że pozbawienie powódki przez pozwanego prawa własności nieruchomości nastąpiło bezpośrednio wskutek jego działań, których pierwotnym wyrazem (przejawem) materialnym, stanowiącym asumpt do dalszych czynności dotyczących nieruchomości objętych pozwem była decyzja Naczelnika Gminy G. z dnia 22.11.1978r. Ona była zatem zasadniczym źródłem szkody, czy inaczej - zdarzeniem wyrządzającym szkodę, a dalsze czynności funkcjonariuszy pozwanego były jedynie logicznym następstwem wydanej decyzji.

Na to również zwrócił uwagę Wojewoda reprezentujący Skarb Państwa, wskazując w swojej decyzji z (...), że „skutkiem prawnym wyżej wymienionej decyzji było przejęcie gospodarstwa rolnego o powierzchni 18,06 ha na własność Skarbu Państwa i wprowadzenie tytułów własności we właściwych rejestrach ewidencyjnych”, z czym trudno się spierać i co czyni niezrozumiałym stanowisko tego samego Wojewody, zastępowanego przez Prokuratorię, w zakresie braku takiego skutku decyzji.

Wbrew temu co twierdzi pozwany, w realiach niniejszej sprawy nie ma również podstaw do kwestionowania prawa własności M. F. w stosunku do nieruchomości ujętych w decyzji Naczelnika Gminy G. i do przyjęcia, że to strona powodowa powinna wykazać, że przejście jej własności na rzecz Skarbu Państwa nastąpiło z innych przyczyn niż wskazane w tej decyzji. W sytuacji, w której na prawo własności przysługujące M. F. wskazują zarówno pozbawiająca jej tej własności decyzja Naczelnika, jak i decyzja samego Wojewody oraz dane z ewidencji gruntów i postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, ciężar ewentualnego obalenia domniemań płynących z tych dokumentów co do prawa własności oraz sposobu lub przyczyn odjęcia tego prawa spoczywał na pozwanym, który z twierdzeń w tym zakresie chciał wywieść korzystne dla siebie skutki prawne. Okoliczności takich i potwierdzających to dowodów pozwany jednak nie przedstawił.

Z tych przyczyn w ocenie Sądu należy przyjąć, że utrata nieruchomości przez poprzedniczkę prawną powodów pozostawała w normalnym i adekwatnym związku przyczynowym z decyzją z (...)

Ponieważ decyzja pozwanego, stwierdzająca nieważność decyzji Naczelnika Gminy G. i będąca decyzją ostateczną, zapadła w dniu (...), na uwzględnienie nie zasługiwał również podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia dochodzonego pozwem roszczenia.

Termin przedawnienia tego roszczenia reguluje przepis powołanego wyżej art. 160 § 6 w zw. z art. 160 § 1 kpa. Stosownie do treści art. 160 § 6 kpa, roszczenie o odszkodowanie, o którym mowa w art. 160 § 1 kpc przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1. W przedmiotowej sprawie ostateczna decyzja stwierdzająca wydanie decyzji z Naczelnika Gminy G. z naruszeniem prawa, została wydana w dniu (...), a zatem do daty złożenia pozwu, tj. (...) (k. 3), wskazany wyżej 3-letni termin przedawnienia z pewnością jeszcze nie upłynął.

W konsekwencji uznania, że zostały wykazane wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego Skarbu Państwa, wymagane przez art. 160 § 1 kpa, a jednocześnie nie doszło do przedawnienia dochodzonego roszczenia, w dalszej kolejności należało rozważyć wysokość należnego odszkodowania.

Zdaniem Sądu wysokość szkody poniesionej przez stronę powodową, rozumianej jako pozbawienie prawa własności nieruchomości – działki nr (...)(obecnie działki o nr (...)), odpowiada szacunkowej wartości rynkowej tej

nieruchomości obliczonej według stanu na dzień (...), to jest na dzień wydania decyzji stanowiącej źródło szkody, zaś według cen nieruchomości z chwili obecnej, to jest właściwych na moment orzekania o tym odszkodowaniu. Powyższy sposób wyliczenia odszkodowania znajduje uzasadnienie w treści przepisów art. 363 § 1 i 2 kc, do których odsyła art. 160 § 2 kpa. Wysokość odszkodowania winna wyrównywać różnicę pomiędzy obecnym stanem majątkowym poszkodowanego a tym stanem, jaki by istniał, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, tj. gdyby nie doszło do bezprawnego pozbawienia powódki własności nieruchomości wskutek wydania decyzji w warunkach nieważności lub rażącego naruszenia prawa (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11.01.2013 r., sygn. akt I ACa 350/12, LEX nr 1271990).

W celu określenia wartości nieruchomości utraconej przez powódkę dopuszczono dowód z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego uprawnionego do wyceny nieruchomości. W ocenie Sądu pozyskana w ten sposób opinia biegłego A. R. może stanowić podstawę ustalenia wysokości odszkodowania należnego za utracone nieruchomości. Została sporządzona na podstawie szerokiej analizy stanu nieruchomości w oparciu zarówno o dokumentację z akt sprawy, wyniki przeprowadzonych oględzin, dane geodezyjne, jak i dane odwołujące się do oświadczeń aktualnych właścicieli (w ramach określania stanu odniesienia), a niezbędne w celu ustalenia stanu nieruchomości na datę jej wyceny. Stan nieruchomości na datę jej utraty biegły odniósł zgodnie z zaleceniem Sądu do cen aktualnych na datę opiniowania, w tym celu uwzględniając dane dotyczące transakcji dotyczących nieruchomości możliwie zbliżonych do nieruchomości wskazanych w pozwie i decyzji. Wnioski opinii zostały szeroko i przekonująco umotywowane, a nadto wyjaśnione i uzupełnione w ramach dodatkowej opinii, w której biegły ustosunkował się do zarzutów strony pozwanej. Biegły wyjaśnił, skąd wynikają przyjęte przez niego założenia i współczynniki, które zastosował do wyliczenia wartości rynkowej nieruchomości, odnosząc je do jej położenia, charakteru zabudowy i stanu, w jakim się znajdowała w dacie wydania decyzji Naczelnika Gminy G., uwzględniając przy tym konieczność rozszerzenia okresu badania rynku z uwagi na niewielką liczbę transakcji nieruchomościami podobnymi. Na gruncie zastrzeżeń formułowanych przez stronę pozwaną i podtrzymywanych (k. 322-324) mimo wyjaśnień udzielonych przez biegłego (k. 303-305) dostrzec trzeba, że:

- ustalając stan nieruchomości w dacie jej przejęcia przez Skarb Państwa biegły oparł się ostatecznie na danych, wynikających z protokołu z dnia (...), sporządzonego przez pracownika Urzędu Gminy w G. (por. opinia k. 221 i nast. oraz protokół k. 30), a nie danych wynikających z oświadczeń obecnych właścicieli,
 - dobór nieruchomości porównawczych został przekonująco wyjaśniony i uwzględniał zarówno ich powierzchnię oraz konieczność skorygowania tej cechy, zaś sposób tej korekty został wskazany przez biegłego,
 - biegły logicznie i w sposób nie budzący zastrzeżeń Sądu wyjaśnił sposób wyliczenia powierzchni zabudowań oraz zasady, na jakich uwzględnił w toku wyceny różnorodność klas bonitacyjnych gruntów, ujmując to w cesze różnorodności, a nadto jak dokonał oceny okoliczności związanej z występowaniem drogi,
 - biegły przedstawił źródło niekwestionowanych danych geodezyjnych, na których ostatecznie się opierał,
- co czyni bezprzedmiotowymi zarzuty pozwanego w tym zakresie.

Dostrzec przy tym należy, że wysokość wskaźników korygujących oraz parametrów przyjmowanych w toku sporządzania wycen nieruchomości ma charakter ocenny i pozostawiony – zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami i standardami - do decyzji rzeczoznawcy, który w tym zakresie dysponuje pewną swobodą. W ocenie Sądu biegły, przyjmując wspomniane wskaźniki i parametry, nie wykroczył poza przysługujące mu uprawnienia; w każdym razie pozwany nie przedstawił argumentów na tyle przekonujących, by skłaniały do ich zmiany. W tym kontekście nadmienić należy, że każda wycena nieruchomości dokonywana w procesie opiniowania w formie operatu szacunkowego, a zwłaszcza wycena mająca na celu odniesienie wartości nieruchomości do jej stanu istniejącego w odległej przeszłości (jak w sprawie niniejszej) ma charakter – jak wskazuje sama nazwa operatu – szacunkowy. Ustalenia wyceny są zatem jedynie pewnym przybliżeniem dotyczącym wartości, jaką nieruchomość

może przedstawiać w obrocie rynkowym. Rzeczywistą wartość rynkową wyznacza bowiem ostatecznie cena, jaką za nieruchomość jest skłonny zaoferować potencjalny nabywca.

Mając na uwadze powyższe, w szczególności zaś fakt, że biegły w sposób logiczny i przekonujący uzasadnił przyjęte w opinii cechy i wartości, Sąd uznał, że sporządzona opinia może posłużyć za źródło miarodajnych ustaleń co do wartości nieruchomości objętych pozwem - według stanu na dzień (...), a cen aktualnych. Czyniło to zbędnym sięganie po proponowany przez stronę pozwaną dowód z kolejnej uzupełniającej opinii biegłego celem odniesienia się do zarzutów, na które biegły udzielił już odpowiedzi.

Sąd przyjął zatem, że określona przez biegłego szacunkowa wartość nieruchomości w kwocie 636 500 zł może stanowić podstawę do ustalenia wysokości szkody polegającej na utracie nieruchomości przez M. F., której spadkobiercami są powodowie. Ponieważ każdy z powodów dziedziczył spadek po M. F. w 1/3 części, w oparciu o powołane wyżej przepisy na ich rzecz należało zasądzić odszkodowanie w kwotach po 212 166,66 zł (1/3 z 636 500 zł) dla każdego z nich wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia, opartymi na art. 481 § 1 i 2 kc w zw. z art. 455 kc (pkt I wyroku).

Odnośnie początkowej daty naliczania odsetek (...) należy przypomnieć, że powodowie wezwali Skarb Państwa do zapłaty odszkodowania w kwocie 1 200 000 złotych tytułem odszkodowania za bezprawne przejęcie nieruchomości, wskazanych w decyzji Wojewody, w terminie 14 dni od otrzymania pisma, zastrzegając, że w przypadku braku zgody na wypłatę tej kwoty skieruje sprawę na drogę sądową. Pismo powyższe zostało skierowane do Starosty (...), jako reprezentanta Skarbu Państwa, przy czym brak jest dowodu na datę, w której pismo to zostało wniesione do tego organu. Starosta w piśmie z dnia (...) odmówił jednak zapłaty wskazując, że właściwym w tej sprawie jest wojewoda. Można zatem przyjąć, że również w tej dacie najpóźniej zostało złożone pismo z żądaniem naprawienia szkody, co oznacza, że określony w nim termin 14 dni upływał z dniem (...). W tym terminie przedstawiciel Skarbu Państwa, do którego zgłoszono żądanie, nie przekazał sprawy zgodnie z art. 65 § 1 kpa do właściwego organu, który byłby uprawniony do orzeczenia w przedmiocie odszkodowania należnego od Skarbu Państwa, powołując się jedynie na swoją niewłaściwość. W konsekwencji, należy przyjąć, że po upływie określonego terminu, tj. od (...) pozwany Skarb Państwa, mając realną możliwość spełnienia świadczenia odszkodowawczego i nie wykonując obowiązku w tym zakresie, pozostawał w opóźnieniu w spełnieniu tego świadczenia. W ocenie Sądu nie ma przy tym znaczenia, że powódka skierowała wezwanie do innej statio fisci Skarbu Państwa niż ostatecznie oznaczona w sprawie. Zgodnie bowiem z art. 65 § 1 kpa sprawa powinna bowiem zostać niezwłocznie przekazana jednostce właściwej do jej rozpoznania, zaś powodowie nie mogą ponosić odpowiedzialności za ewentualne opóźnienie w tym zakresie, zwłaszcza, że zgodnie z art. 481 kpc kwestia zawinięcia w opóźnieniu spełnienia świadczenia nie ma znaczenia dla możliwości domagania się odsetek za takie opóźnienie.

W ocenie Sądu nie ma przy tym żadnych podstaw do ustalenia daty początkowej odsetek od dnia wyrokowania i uwzględnienia argumentacji pozwanego zawartej w tym zakresie w odpowiedzi na pozew z (...) Powoływane tam orzecznictwo nie jest bowiem adekwatne do stanu faktycznego sprawy niniejszej, chociażby z tego względu, że dotyczy sytuacji, w której – jak zacytował sam pozwany – ceny, wg których było ustalane odszkodowanie były wyższe od cen obowiązujących wcześniej, w szczególności w chwili wezwania do zapłaty, czego nie stwierdzono w sprawie niniejszej.

W pozostałym zakresie natomiast powództwo podlegało oddaleniu, jako przekraczające wartość udowodnionej szkody i nieuzasadnione w zakresie odsetek od daty wcześniejszej (pkt II wyroku).

Kończąc rozważania należy jeszcze odnieść się do kwestii reprezentacji materialnoprawnej pozwanego Skarbu Państwa. Sąd orzekający w niniejszej sprawie stoi na stanowisku, iż jednostką organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie jest Wojewoda (...) - (...) i to on winien zostać wskazany jako statio fisci Skarbu Państwa – w miejsce Starosty Powiatowego w O.. Zdaniem Sądu nie ma tu bowiem zastosowania generalna zasada reprezentowania Skarbu Państwa przez starostę w sprawach gospodarowania nieruchomościami, wynikająca z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Powyższy przepis stanowi, że z zastrzeżeniem wyjątków wynikających z przepisów niniejszej ustawy oraz odrębnych ustaw, organem reprezentującym Skarb

Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami jest starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej. Oznaczając postanowieniem z dnia (...) jako pozwanego Skarb Państwa – Wojewodę (...)– (...)Sąd miał na uwadze treść przepisu art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. z 2000 r. Nr 12, poz. 136 ze zm.), stanowiącego wyjątek od wskazanej wyżej reguły, a zgodnie z którym w postępowaniach administracyjnych i sądowych, w których stroną jest Skarb Państwa, wynikających z działalności państwowych jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, które przed dniem 1 stycznia 1999 r. uzyskały osobowość prawną lub zostały zlikwidowane albo z dniem 1 stycznia 1999 r. zostały przejęte przez jednostkę samorządu terytorialnego, Skarb Państwa reprezentuje wojewoda właściwy ze względu na siedzibę jednostki. Skoro roszczenie dochodzone w przedmiotowej sprawie wynika z działalności, o jakiej mowa w powyższym przepisie, dochodzoną pozwem kwotę zasądzono od Skarbu Państwa – Wojewody (...)– (...).

Z uwagi na fakt, iż żądania pozwu zostały jedynie częściowo uwzględnione, Sąd na podstawie art. 100 k.p.c. stosunkowo rozdzielił koszty procesu między stronami – proporcjonalnie do wyniku procesu wygranego przez powodów w 85 %.

Po stronie powodów obejmowały one kwotę 52 338,85 zł, na którą składały się:

- opłaty stosunkowe od pozwu w zakresie ich żądań (po 12 500 zł od każdego z powodów),
- wynagrodzenie jednego pełnomocnika (jako, że reprezentował łącznie wszystkich powodów - art. 98 § 3 kpc) w stawce minimalnej z uwagi na stosunkowo niewielki stopień skomplikowania sprawy pod względem faktycznym i prawnym (z uwagi na utrwalone poglądy orzecznictwa) oraz ilość czynności, których wymagała, przy uwzględnieniu postępowania zażaleniowego w przedmiocie wynagrodzenia biegłego przed Sądem Apelacyjnym w Białymstoku (7 200 zł plus 3 600 zł - § 6 pkt 7 i § 13 ust. 2 pkt 2 w związku z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie ... (Dz. U. z 2013, poz. 461),
- opłatę za pełnomocnictwa (3 x 17 zł),
- zaliczkę w części wydatkowanej na wynagrodzenie biegłego (3 987,85 zł – k. 290).

Ponieważ proces został wygrany przez powodów niemal w 85%, taką część wskazanych wyżej kosztów zasądzono od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...)– (...) (44 488,02 zł).

Zgodnie z art. 98 kpc i art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8.07.2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa wykonującej zastępstwo procesowe w sprawie na rzecz Skarbu Państwa, zasądzono część kosztów zastępstwa procesowego w zakresie oddalonego powództwa, tj. w 15 %. Koszty zastępstwa obejmowały wynagrodzenie radcy wykonującego zastępstwo procesowe w stawce minimalnej (z analogicznych względów jak w przypadku pełnomocnika strony powodowej), przy uwzględnieniu postępowania zażaleniowego (7 200 zł + 3 600 zł). W konsekwencji, tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa, po myśli art. 99 kpc i § 6 pkt 7 i § 13 ust. 2 pkt 2 w związku z § 2 ust. 1 i 2 cyt. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...)w pkt IV zasądzono 15 % sumy, czyli 1 620 zł.